

ЦІННОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ

У межах імплементації проекту Жана Монне «Європейські цінності різноманіття та інклюзії для сталого розвитку» й у співпраці з Кафедрою Жана Монне «Соціальні та культурні аспекти Європейських Студій» програми Erasmus+ у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова відбулася Міжнародна науково-практична конференція «Українська освіта: аксіологія європейського вибору».

Протягом двох днів провідні дослідники і науковці в галузях філософії, аксіології, педагогіки, практики й викладачі українських та зарубіжних вишів обговорювали останні нововведення, тенденції і практичні проблеми, що виникають у філософії та аксіології.

Пленарне засідання першого дня «Європейські студії в освіті» з доповіддю на тему ціннісно-орієнтованої освіти відкрив ректор НПУ ім. М.П. Драгоманова, академік НАПН України, професор **Віктор Андрущенко**. З вітальним словом до учасників заходу звернулися президент НАПН України, академік **Василь Кремень**, доктор філософських наук, професор, академік НАН України, академік НАПН України, радник ректора Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Леонід Губерський**. До конференції та презентацій своїх наукових розвідок долучилися члені з різних європейських країн, зокрема ректори і професори, почесні професори НПУ ім. М.П. Драгоманова з університетів Києва, Мінська, Єревана, Кишинєва, Генуї, Варшави, Мюнхена.

У доповіді **Петра Крайніка**, експерта напрямку Жана Монне програми «Еразмус+» Національного Еразмус+ офісу в Україні, окреслено важливість європейських цінностей у викладанні й можливості цієї програми, інших дослідників євроінтеграції, представників спільноти Жана Монне. Керівниця проєктів Жана Монне у НПУ ім. М.П. Драгоманова професор **Марья Нестерова** доповіла про впровадження європейських освітніх проєктів у цьому виші, імплементацію Європейських студій в освіті, практичну реалізацію євроінтеграційного вектора розвитку університету.

ЗАХОПЛИВЕ ФІЛОСОФСЬКЕ П'ЯТИКНИЖЖЯ

У межах проблематики освітніх студій відбулася презентація п'яти томного фундаментального наукового дослідження доктора філософських наук, професора,

академіка НАПН України, члена кореспондента НАН України, ректора НПУ імені М.П. Драгоманова **Віктора Андрущенко** «Феномен освіти» (докладно «Освіта України» подала інформацію про зазначену наукову працю у №40-41 за 18 жовтня ц. р.).

Із доповіддю «Феномен освіти» у полі відкритої науки» виступив **Сергій Клепко** — доктор філософських наук, заступник директора з науководослідної роботи та міжнародного співробітництва Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. Остроградського. Він зазначив, що відкритість — обов'язковий атрибут фундаментальних процесів, що утримують суспільство. І в цьому контексті, наголосив доповідач, педагогічний університет імені М.П. Драгоманова щедро ділиться з науковою громадою України і світу своєю дослідницькою роботою не з примусу, а відкрито в усіх сенсах цього слова. П'ятитомник «Феномен освіти», яке написав Віктор Андрущенко, є фундаментальним безпрецедентним виданням.

«Автор відкриває широкому читачу і таємниці керівника освіти, і свої сумніви, і свої переконання. По пальцях можна перелічити діячів в освіті України, котрі проводять таку глибоку рефлексію своєї праці, публікують доповіді, звіти, ніби знімають усю «піну», що породжують життя і бюрократія, але з цього прямого і відвертого відкриття себе світу і розпочинається відкрита наука, — вважає Сергій Клепко. — П'ятикнижжя Андрущенко настільки захопливе, що має стати прецедентною книгою для теорії і філософії освіти, педагогіки та її історії».

ЮВІЛЕЙНІ НАБУТКИ ЧАСОПИСУ

У перший день роботи конференції також відзначено 20-річчя часопису «Вища освіта України», що видається педагогічним університетом імені М.П. Драгоманова і в якому протягом двох десятиліть успішно публікуються результати наукових досліджень у галузі вищої освіти. Із доповіддю про вплив журналу

на розвиток науково-педагогічних досліджень виступила доктор педагогічних наук, професор **Галина Козлакова**. Вона зазначила, що створений у квітні 2001 року часопис мав на меті забезпечувати фаховими публікаціями науковців, підтримувати діяльність спеціалізованих учених рад щодо захисту дисертацій. За роки існування видання тематика його публікацій деколи істотно змінювалася — залежно від викликів часу. «Наразі сучасна тематика, яка переважно готується до друку, така: поглиблення університетського типу навчання (зокрема, зміна освітнього середовища, забезпечення рівного доступу до вищої освіти, новий рівень інформатизації навчання і викладання); забезпечення елітності вищої освіти; пріоритетні напрями модернізації вищої освіти», — наголосила доповідачка.

Заступник головного редактора наукового видання з кінця 2011 року професор **Наталія Кочубей** зазначила, що із журналом усі ці роки тісно співпрацюють Бердянський державний педагогічний університет, Гірничий університет (м. Дніпро), Дніпровська політехніка, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія», Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. На сторінках журналу містилися матеріали ректорів, провідних учених, висвітлювався передовий досвід цих закладів. При цьому спостерігається цікава тенденція. Якщо у 2012–2016 роках у часописі опуб-

ліковано 82 статті докторів наук і 166 статей кандидатів наук, то в 2017–2021 роках це співвідношення істотно змінилося — 112 статей докторів наук і 76 статей кандидатів наук. Також збільшилася й кількість статей академіків і ректорів. Це свідчить про посилення репутації журналу, його вплив на освітню сферу і наукову спільноту.

МЕДІАОСВІТА – ВІД ШКОЛИ ДО ВИШУ

Ганна Онкович, доктор педагогічних наук, професор, викладач Київського медичного університету ім. О. Богомольця, розкрила тему сучасної медіаосвіти, яка викликала жвавий інтерес учасників конференції. Науковець зазначила, що медіаосвіта нині розвивається за трьома векторами — професійно-орієнтованим, медіапедагогічним і медіапсихологічним. І така освіта торкається не лише професіоналів (журналістів-медійників як таких), а й майбутніх педагогів в університетах, педагогічних інститутах, у системі підвищення кваліфікації викладачів ЗВО і шкіл. А також є складовою частиною загальної освіти школярів і студентів.

Медіаграмотність допомагає критично оцінювати, систематизувати й використовувати інформацію відповідно до етичних норм.

Останнім часом вживається ще одне поняття — медіаінформаційна грамотність. Ідеться про оперування всіма типами інформаційних ресурсів, тобто використання різних засобів, джерел і каналів інформації в особистій, професійній і суспільній життєдіяльності з розумінням того, хто і з якою метою створив і поширює цю інформацію.

ПРЯМА МОВА

ПРО ПРОЄКТИ НАПРЯМУ ЖАНА МОННЕ

Керівниця проєктів, професор кафедри менеджменту та інноваційних технологій НПУ ім. М.П. Драгоманова, доктор філософських наук, професор Марья НЕСТЕРОВА:

— Проєкт Жана Монне «Європейські цінності різноманіття та інклюзії для сталого розвитку» спрямований на дослідження європейських цінностей задля сталого розвитку, зокрема розвитку нашої системи освіти. Він передбачав навчальні візити та низку заходів щодо поширення європейських цінностей різноманіття та інклюзії в системі вищої освіти й у громадянському суспільстві: конференцію та літню школу із тренінгами та воркшопами від європейських експертів з Університету Генуї (Італія) й Університету Жиліна (Словаччина), навчальний візит до Італії. До роботи були долучені фахівці з євроінтеграції та інклюзії з інших українських вишів. Проєкт тривав рік — із жовтня 2020-го по жовтень 2021 року. За цей час зроблено набагато більше, ніж було заплановано, і сталість проєкту підтримуватиметься й надалі.

У НПУ ім. М.П. Драгоманова з 2020 р. реалізується ще один проєкт зі спільними цілями та завданнями — Кафедра Жана Монне «Соціальні та культурні аспекти Європейських Студій», яка триватиме до 2023 р. Кафедра Жана Монне також спрямована на поширення європейських цінностей в освіті, впровадження найкращих європейських практик у соціокультурній сфері. Передбачені викладання відповідних курсів для бакалаврів НПУ ім. М.П. Драгоманова, магістрів Національного університету біоресурсів та природокористування і Київського національного університету культури і мистецтв, здійснення наукових досліджень, організація та проведення вебінарів, тренінгів, конференцій. Заплановані й реалізуються навчальні візити в Бельгію та Італію, воркшопи і круглі столи, публікація статей та колективної монографії. За підтримки партнера НПУ ім. М.П. Драгоманова — Університету Генуї — додатково організовані курси підвищення кваліфікації з міжнародним стажуванням, які вже пройшли понад 120 освітян з різних освітніх закладів України. Ми відкриті до співпраці з колегами і надалі.

І ПЕДАГОГІКА

«Медіаосвіта майбутніх фахівців різних напрямів підготовки спонукає нас звернути увагу на розвиток і перспективи медіадидактики вищої школи. Наш прогноз щодо збільшення ролі інтерактивних методик медіаосвіти найближчим часом — справдився. Нині їм належить одне із провідних місць у навчальному процесі. Адже завдяки їм посилюється соціальна інтеграція між членами соціуму. Саме завдяки їм особистість набуває медіаінформаційної компетентності, стає медіаосвіченою», — зазначила доповідачка.

Медіаосвітні елементи мають увійти до навчальних програм циклу професійно орієнтованої гуманітарної підготовки з інших спеціальностей у відповідних їм обсягах через інтегровані медіаосвітні курси, вважає науковець. Медіаграмотність/медіакомпетентність, здобута у процесі медіаосвіти, допомагає людині активно використовувати можливості інформаційного поля телебачення, радіо, відео, кінематографа, преси, інтернету, краще зрозуміти мову медіакультури.

ДІАЛОГИ ОСВІТИ І СУСПІЛЬСТВА

Другий день конференції був присвячений проблемам діалогу освіти і суспільства у фокусі сталого розвитку. Робота розпочалася з виступу президента Українського синергетичного товариства, завідувачки кафедри філософії та методології науки КНУ ім. Тараса Шевченка професорки **Ірини Добронравої**. Вона зазначила, що в умовах онлайн-навчання зусилля викладачів повинні спрямовуватися на створення інтерактивного простору сумісної дії для розв'язання навчальних і практичних завдань.

Декан факультету спеціальної та інклюзивної освіти педагогічного університету імені М.П. Драгоманова професор **Марія Шеремет** і професор факультету **Дар'я Супрун** висвітлювали питання європейського вибору — цінності освіти у світовому та національному вимірах. Зокрема, Дар'я Супрун поділилася досвідом, набутим упродовж робочих візитів і обміну науковими здобутками із профільними факультетами одного із провідних університетів Італії — римського Sapienza University, а також під час освітньої подорожі «Стратегія і тренди, що підтримують розвиток і модернізацію університетів», яка відбулася у рамках проекту «Зміни педагогічних факультетів та університетів у ХХІ ст.» до Чеської Республіки. Доповідка порушила питання ролі університетів у суспільстві, стратегії і трендів їхньої модернізації, а саме — промоції та маркетингу вишу, здійснення профорієнтаційної роботи, сприяння кар'єрному розвитку студентів, інтернаціоналізації освіти тощо. Інтеграція університетів у світові процеси сприяє оновленню науково-освітнього, особистісного й організаційного потенціалу ЗВО. «Наразі маємо можливість прова-

дження та примноження інноваційного досвіду європейського зразка, що повинно відбуватися за умови раціонального поєднання з новаторським доробком українських учених-організаторів вищої школи в умовах соціальної згуртованості», — наголосила професорка.

Нові горизонти діалогу освіти та суспільства — миробудівництво задля суспільного порозуміння та сталого розвитку, що нині здійснюється в Україні за підтримки міжнародних грантових організацій, — представила у виступі **Інгрід Ланденс**, радниця з миробудування в миротворчій освіті GIZ GmbH. Багато проєктів у галузі вже реалізується у школах і громадах по всій Україні за підтримки цієї донорської організації.

ІНКЛЮЗИЯ ТА ЯКІСТЬ ЗНАТЬ

На секційному засіданні «Цінності різноманіття та інклюзії в освіті та суспільстві» актуальні теми для обговорення запропонували представники освітнього середовища в умовах інклюзивного суспільства. Гострі дискусії точилися довкола тем, що порушували питання методології становлення інклюзивного закладу вищої освіти, нейропсихолінгвістичні засади підготовки до навчання дітей з обмеженими можливостями. Розглядалися вектори впливу на якість освітніх послуг для здобувачів вищої освіти з інвалідністю. Як забезпечувати інформаційну доступність у здобутті якісної вищої гуманітарної освіти студентами з глибокими порушеннями зору, як готувати молодь з особливими освітніми потребами до подружнього життя в умовах закладу вищої освіти, як застосовується сурдопереклад у системі інклюзивного навчання — доповіді на ці теми активно обговорювалися учасниками конференції.

Деякі питання, порушені доповідями, мали дотичне, а не пряме відношення до спеціальної освіти, наприклад: яких досліджень та спеціалістів ми потребуємо для створення комфортного світу для всіх, роль освіти в поширенні ідей соціальної відповідальності бізнесу у викладанні економічних дисциплін. У жвавому обговоренні було досягнуто спільної думки науковців щодо шляхів створення та провадження у суспільстві новітньої парадигми інклюзивного соціально-освітнього середовища.

НАША ПРИРОДА ЯК ТОТЕМ НАЦІЇ

Секція «Екологічні виклики сталого розвитку» була присвячена актуальним питанням — екологічним викликам сьогодення. Проблема глобального потепління може бути вирішена спільними зусиллями. Координатор Кафедри Жана Монне «Кліматичне лідерство ЄС», керівник відділу міжнародних проєктів Сумського національного аграрного університету, кандидат технічних наук **Олена Мельник** представила надихаючу доповідь «Пом'якшення змін клімату через удосконалення системи поводження з харчовими відходами: практики ЄС для України по збереженню різноманіття». Великий інтерес викликала і доповідь, у якій заступник директора Київського міського зоопарку, аспірант НПУ ім. М.П. Драгоманова **Сергій Харьков** порушив тему збереження біорізноманіття. Він зазначив, що природне середовище та його тваринний світ — це складова базису національної ідентичності. Українці ніколи не стали б тими, ким є, без Чорного моря, Карпат, степів, лісів, а також тварин і птахів, котрі їх населяють. Знищення національної тварини, своєрідного тотема, — це завжди знищення частини духовного кореня нації. Молодий учений наголосив, що тільки широка і наполеглива просвітницька робота здатна змінити парадигму нескінченного споживання на парадигму сталого зростання. З-поміж чинників збереження біорізноманіття просвітництво є найважливішим і найбільш ефективним засобом. Із цієї метою столичний зоопарк постійно проводить просвітницькі заходи. До прикладу, екопросвітницький проєкт «Зоо урок» користується надзвичайним попитом у київських навчальних закладів. А просвітницький день у зоопарку став частиною курсів підвищення кваліфікації вчителів.

УНІВЕРСИТЕТ ТРЕТЬОГО ВІКУ

На секції «Національна педагогічна традиція та європейські освітні цінності: факти тотожності» під керівництвом професора **Наталії Дем'яненко** були представлені розробки вітчизняних дослідників у сфері андрагогіки та герогогіки, зокрема концепція «Університет третього віку» в НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серед 76 зареєстрованих

учасників — викладачі-науковці й студенти бакалаврату «Педагогіка дозвілля. Івент-освіта», магістерських освітніх програм «Педагогіка вищої школи. Тьюторинг», «Андрагогіка. Освіта дорослих», «Педагогічне дорадництво» та ін. Робота секції викликала широкий інтерес. Науковий загал обговорив питання ретроспективи і сучасних тенденцій розвитку вищої освіти в Україні і світі, формування нових освітньо-парадигмальних напрямів постіндустріального суспільства, проєктивні моделі й технології професійної підготовки фахівців у відкритому освітньому середовищі вищої школи.

ПРО КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ ПРАКТИКИ

У секційному засіданні «Цінності освіти та освіта цінностям: філософсько-культурологічний вимір» узяли участь понад 40 науковців, освітян, представників громадських об'єднань, здобувачів вищої освіти. Зокрема, науково-педагогічні працівники, аспіранти Мелітопольського педуніверситету ім. Богдана Хмельницького. У наукових доповідях були розглянуті стратегічні напрями розвитку освіти для людини і суспільства, обговорювалися методології освітніх змін для сталого розвитку і ціннісного гуманного творення, технології формування ціннісних констант, соціальної відповідальності освіти та засвоєння європейського досвіду діалогізації освіти і суспільства.

Розмова часто виходила за межі означеної тематики, але учасники наукових дискусій були одноставні щодо того, що освітньо-науковий пошук і фахова діяльність мають бути спрямовані на цінності і свободу гуманного й обережного творення, на пріоритет соціальних форм взаємодії людей тощо. Найбільш жваво обговорювалися питання реалізації освітньо-професійних та освітньо-наукових програм у закладах вищої освіти, у яких забезпечується імплементація аксіологізму. Завершення роботи секції засвідчило початок великої праці з утвердження головних цінностей — культурного плюралізму, свободи особистості, культури відповідального компромісу і консенсусу тощо.

Підготувала **Галина КОРОЛЬОВА**.

Фото Тетяни УРИСЬ